

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 3145/20
25.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Марије Терзић, председника већа, Јелене Стевановић и Невенке Ромчевић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ, ВВ и ГГ, сви из ..., улица ... број ..., чији је заједнички пуномоћник Верољуб Ђукић, адвокат из Београда, улица Панчићева број ..., против туженог Републике Србије - Министарство унутрашних послова, Београд, улица Немањина број 22-26, кога заступа Државно правобранилаштво, Београд, улица Косовска број 31, ради накнаде штете, одлучујући о жалбама тужилаца изјављеним против решења Вишег суда у Београду П 4986/17 од 13.09.2019.године и 24.1.2020. године и жалбама парничних странака изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П 4986/17 од 19.2.2019. године у седници одржаној 25.11.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужилаца и **ПОТВРЂУЈЕ** решење Вишег суда у Београду П 4986/17 од 24.1.2020. године.

УСВАЈА СЕ жалба тужилаца и **УКИДА** решење Вишег суда у Београду П 4986/17 од 13.09.2019.године.

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване жалбе парничних странака и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 4986/17 од 19.2.2019. године у ставу првом, другом, трећем, четвртном и петом изреке.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 4986/17 од 19.2.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев па је обавезан тужени да тужиоцима на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због смрти супруга и оца пок. ДД исплати износ од по 1.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 19.2.2019. године па до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев преко досуђених износа из става првог изреке до тражених износа од по 4.000.000,00 динара, за износ од још по 3.000.000,00 динара. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев па је обавезан тужени да тужиљи на име накнаде материјалне штете исплати износ од 650.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 10.12.2018. године па до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев за камату на износ из става трећег изреке за период од 1.9.2017. године па до 9.12.2018. године. Ставом петим изреке, тужени је обавезан да тужиоцима солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 184.687,50 динара са законском затезном каматом почев од дана наступања услова извршења па до исплате. Ставом шестим изреке, ослобођени су тужиоци од обавезе плаћања судских такси.

Тужени је благовремено изјавио жалбу из свих законом прописаних разлога, побијајући наведену пресуду у ставу првом, трећем и петом изреке. Трошкове другостепеног поступка су тражили и определили.

Тужиоци су изјавили жалбу побијајући наведену пресуду у ставу трећем изреке и у погледу одлуке о трошковима поступка, а одговорили су на жалбу туженог, оспоравајући жалбене наводе туженог са предлогом да се одбије као неоснована. Трошкове другостепеног поступка су тражили и определили.

Решењем Вишег суда у Београду П 4986/17 од 13.09.2019.године одбачена је жалба тужилаца као неблагоприятна.

Против наведеног решења тужиоци су поднели предлог за враћање у пређашње стање, који се, уколико га суд не усвоји, има сматрати жалбом против решења о одбачају из свих законских разлога.

Решењем Вишег суда у Београду П 4986/17 од 24.01.2020. године, није дозвољено враћање у пређашње стање истакнуто поднеском тужилаца од 4.10.2019. године.

Против наведеног решења од 24.01.2020.године тужиоци су благовремено изјавили жалбу из свих законом прописаних разлога.

Испитујући правилност побијаних решења у смислу члана 386 у вези члана 403 Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/13, 74/13, 55/14, 87/18 и 18/20), Апелациони суд је оценио да жалба тужилаца није основана против решења којим није дозвољено враћање у пређашње стање, а да је основана против решења којим је жалба тужилаца одбачена као неблагоприятна.

Правилна је одлука првостепеног суда да нема услова за враћање у пређашње стање због пропушеног рока за изјављивање жалбе јер је донета правилном применом члана 109. Закона о парничном поступку. Суд може странци дозволити да накнадно изврши одређену радњу у поступку, ако је пропустила рочиште или рок за предузимање те радње и услед тога изгуби право на предузимање те радње, онда када постоје оправдани разлози за пропуштање (став 1. истог члана). Како из навода предлога за враћање у пређашње стање и према стању у списима произлази да не постоје оправдани разлози за враћање у пређашње стање, већ се разлози за враћање у пређашње стање односе на правилност решења о одбачају жалбе као неблагоприятне, то је ова одлука првостепеног суда правилна.

Међутим, како из стања у списима, обавештења Вишег суда од 9.03.2020.године, произлази да је предметна жалба тужилаца примљена код првостепеног суда дана 28.3.2009. године, а не како је првобитно наведено да је жалба примљена дана 29.03.2009.године, а омашком на датумару остао датум 28.3.2009. године, то је по оцени овог суда, жалба тужилаца изјављена против пресуде благовремена, због чега је, на основу члана 401 тачка 3 у вези члана 367 став 1 које се примењује сходно одредби члана 403 ЗПП-а укинута решење од 13.09.2019.године којим је иста одбачена као неблагоприятна, те је Апелациони суд у овом поступку одлучивао и о жалби тужилаца.

Из наведених разлога, на основу члана 401 тачка 2 и 3 ЗПП-а одлучено је као у ставу првом и другом изреке.

Испитујући правилност пресуде у ожалбеном делу у смислу члана 386 ЗПП-а, Апелациони суд је оценио да жалбе парничних странака нису основане.

У поступку пред првостепеним судом нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 ЗПП-а, на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности. Супротно наводима из жалбе туженог, првостепени суд није учинио повреду поступка из тачке 12. ове законске одредбе, јер је за своју одлуку дао јасне и довољне разлоге, изрека пресуде је разумљива и постоји сагласност између онога што се у разлозима пресуде наводи са садржином изведених доказа.

У првостепеном поступку утврђено је да је тужиља супруга сада пок.ДД који је преминуо године, а тужиоци су његови синови. ББ је рођен ..., а ВВ и ГГ ... године. Правноснажном пресудом Окружног суда у Приштини К 68/97 од 16.12.1997. године, између осталих, окривљени ЂЂ и ЕЕ оглашени су кривим због извршења крив.дела тероризма из члана 125. КЗЈ, кажњивог по члану 139. став 2. у вези става 1. КЗ СРЈ у вези члана 22. КЗ СРЈ и осуђени на по 20 година затвора јер су 22.4.1996. године заједно са осталим лицима наведеним у пресуди, извршили напад на угоститељски објекат „.....“ у Дечанима и са умишљајем лишили живота ДД супруга тужиле и оца тужилаца. Пресудом Врховног суда Србије КЖ1 1428/98 од 22.4.1999. године, наведена пресуда Окружног суда у Приштини у односу на окр. ЂЂ и ЕЕ, преиначена је у погледу правне оцене дела и одлуке о казни тако што су њих двојица осуђена на казну затвора од по 20 година због извршења кривичног дела тероризам из члана 125. КЗЈ кажњивог по члану 139. став 2. у вези става 1. КЗ СРЈ у вези члана 22. КЗ СРЈ. Из исказа

парничних странака утврђено је да је сада пок. ДД за потребе посла боравио у Дечанима где је лишен живота на начин утврђен наведеном правноснажном кривичном пресудом, да је у оквиру њихове породице постојала јака емотивна повезаност, да је ББ у време смрти оца имао 14 година, ВВ и ГГ по 11 година, а тужиља 46 година. Пок. ДД је био једини хранилац ове породице. Да би прехранила децу, тужиља је радила по туђим њивама јер су деца била мала и најстарији син није могао да настави средњу школу, а пензију од покојног мужа добила је тек 1999. године. Сагласно налазу и мишљењу судског вештака Рајка Дупала, укупна висина трошкова које су тужиоци имали за сахрану, подушја, обичајне помене, набавку гардеробе-црнине, услуге свештеника, погребне опреме, трошкове надгробног споменика и јела и пића након сахране и за време обичајних помена, а све по ценама у време давања налаза и мишљења од 1.1.2018. године, износе укупно 685.055,00 динара. Трошкови сахране и трошковеи надгробног споменика, као и трошкови црнине обрачунати су према ценовнику ЈКП Погребне услуге и просечним трошковима. Трошкови јела и пића су обрачунати према уобичајеној врсти и количини хране која се послужује у оваквим ситуацијама, а трошкови подушја и помена према разумном броју присутних.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, првостепени суд је закључио да тужиоцима припада право на тражену накнаду за претрпљену нематеријалну штету на име душевних болова због смрти супруга и оца пок. ДД, те им је досудио износе од по 1.000.000,00 динара, а одбио за износе од још по 3.000.000,00 динара, на основу члана 180, 200. и 201. Закона о облигационим односима, са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате, сходно члану 277. истог закона. Тужиљи је досудио и накнаду материјалне штете у износу од 650.000,00 динара, коју је имала на име уобичајених трошкова сахране свог пок.супруга на основу члана 193. Закона о облигационим односима, у висини утврђеној налазом и мишљењем судског вештака, а у границама опредељеног тужбеног захтева. Досудио је и законску затезну камату од дана давања налаза и мишљења судског вештака, на основу члана 277. Закона о облигационим односима. Ценио је истакнути приговор застарелости потраживања и правилно нашао да је исти неоснован, с обзиром да је одредбом члана 377. Закона о облигационим односима прописано да када је штета проузрокована кривичним делом, а за кривично гоњење предвиђен дужи рок застарелости, да захтев за накнаду штете према одговорном лицу застарева онда када истекне време за застарелост кривичног гоњења. Како је за кривично дело тероризма из члана 125. КЗЈ у вези члана 139. КЗЈ прописана казна затвора од најмање 10 година и за које кривично дело су окривљени осуђени на казну затвора од по 20 година, те како је предметно кривично дело извршено 22.4.1996. године, а тужба у овој парници поднета 1.9.2017. године, закључио је да је иста поднета у прописаном року из члана 95. КЗЈ од 25 година од извршења кривичног дела, због чега приговор застарелости није основан.

Одредбом члана 180. став 1. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" број 29/78, 39/85, 45/89-одлука УСЈ и 57/89, "Службени лист СРЈ" број 31/93 и "Службени лист СЦГ" број 1/03-Уставна пovelља и "Службени гласник РС" број 18/20), прописано је да за штету насталу смрћу, телсном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица услед аката насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара држава чији су органи по важећим прописима били дужни да спрече такву штету. Ставом другим наведеног члана је

прописано да организатори, учесници, подстрекачи и помагачи у актима насиља или терора, јавним демонстрацијама и манифестацијама које су усмерене на подривање уставног уређења, немају право на накнаду штете по овом основу. Ставом трећим наведеног члана је прописано да држава има право и обавезу да захтева накнаду исплаћеног износа од лица које је штету проузроковало. Ставом четвртим наведеног члана је прописано да то право застарева у роковима прописаним за застарелост потраживања накнаде штете.

Одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, прописано је да за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица, као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству, а ставом 2. истог члана да ће приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Имајући у виду цитиране законске одредбе, као и утврђено чињенично стање, по оцени Апелационог суда, неосновани су жалбени наводи туженог којима оспорава постојање основа одговорности за накнаду штете за коју сматра да је заснована на члану 172. Закона о облигационим односима, с обзиром да је тужени одговоран по основу члана 180. Закона о облигационим односима, како је то правилно закључио првостепени суд, у конкретном случају када је смрт ДД наступила услед акта тероризма, утврђеног правноснажном осуђујућом кривичном пресудом у односу на конкретне учиниоце. И по становишту овог суда, тужени није предузео одговарајуће мере заштите на подручју Дечана, Косова и Метохије, како би држављани Републике Србије били заштићени од аката тероризма спроведених на целој територији Републике Србије, као у конкретном случају.

Ценећи тако утврђене чињенице, првостепени суд је правилном применом материјалног права, одредбе чл. 154, 180. и 200. Закона о облигационим односима - ЗОО, обавезао тужену да тужилци накнади материјалну штету, односно да свим тужиоцима накнади нематеријалну штету због смрти супруга и оца насталу као последица акта насиља у смислу одредбе члана 180. ЗОО.

У конкретном случају стекли су се услови за одговорност државе (посебну одговорност) због аката насиља и терора из члана 180. ЗОО, којом је прописано да за штету насталу смрћу, телесном повредом или оштећењем односно уништењем имовине физичког лица услед аката насиља и терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара држава чији су органи по важећим прописима били дужни да спрече такву штету. Дакле, одговорност државе за штету насталу смрћу или телесном повредом неког лица, може постојати и ако су оне последица акта насиља и терора, које су резултат противдржавне активности, односно напада на државни систем и подривање уставног уређења.

Право на накнаду штете по овом основу може да има само лице које није било учесник у вршењу тих аката, тј. само треће лице, које је без своје кривице претрпело штету, због тога што овакве акције, осим изузетно, нису никада уперене против одређених лица, већ је објект напада сама држава, па су лица која претрпе штету услед аката насиља и терора, само случајне жртве, због чега постоји обавеза државе да им ту штету и накнади.

Супротно жалбеним наводима парничних странака правилно је првостепени суд, имајући у виду све околности конкретног случаја и све релевантне критеријуме из члана 200. ЗОО-а и 232 ЗПП-а, оценио да је досуђени износ правичан износ накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове тужилаца, водећи рачуна о значају повређеног добра, као и циљу коме ова накнада служи, у смислу става 2. истог члана, дајући за своју одлуку довољне и јасне разлоге, које је као правилне прихватио и овај суд.

Наиме, одредбом члана 200 став 2 ЗОО прописано је да приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и висини њене накнаде, суд води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Накнада неимовинске штете не представља успостављање пређашњег стања јер је немогуће изменити чињеницу да су тужиоци трпели и трпеће целог свог живота душевне болове услед смрти супружника и оца која је наступила због акта тероризма у коме је он у Дечанима, на послу лишен живота, где се запослио, након што је са породицом морао да напусти Херцеговину и као избеглица дошао у Републику Србију.

Код одређивања обима накнаде нематеријалне штете за душевне болове због смрти блиског сродника, меродавни елементи за њено одређивање су и животна доб преминулог, живот у заједничком породичном домаћинству, као и стрес који оштећени доживе за време трајања одговарајућих поступака који су вођени због чињенице његове смрти. Првостепени суд је имао у виду чињеницу да су тужиоци живели у заједничком породичном домаћинству, да је супруг, односно отац тужилаца био у релативно млађој животној доби када се никако није могла очекивати његова смрт, да су тужиоци претрпели изразити стрес због његовог убиства и патње настале таквим догађајем, што се потом продужило вођењем кривичног поступка и током трајања овог поступка када су тужиоци поново проживљавали најтеже догађаје у свом животу, као и чињеницу да ће бол континуирано трајати током целог живота.

Накнада нематеријалне штете по својој правној природи представља сатисфакцију за тужиоце која ће им омогућити да прибаве извесну пријатност, односно неко задовољство у најширем смислу речи, те је одмерена висина од стране првостепеног суда, и по мишљењу овог суда у складу са актуелном судском праксом и економском моћи тужене, те је супротно жалбеним наводима тужилаца правилно одбијен вишак тужбеног захтева тужилаца, јер овом накнадом не сме да се погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правилно је првостепени суд одлучио о накнади материјалне штете на основу чланова 193. и 189. став 2. Закона о облигационим односима, у обиму накнаде

утврђеном на основу налаза и мишљења судског вештака, а у границама постављеног тужбеног захтева.

Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе парничних странака али их, на основу овлашћења из члана 396 став 1 и 2 ЗПП-а посебно не образлаже јер нису од утицаја на доношење другачије одлуке у овој правној ствари.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка из става петог изреке ожалбене пресуде донета на основу чланова 150, 153, 154. и 163. Закона о парничном поступку, према важећој Тарифи о наградама и накнадама адвоката важећим у време доношења првостепене пресуде.

Из наведених разлога, на основу члана 390 Закона о парничном поступку, одлучено је као у ставу трећем изреке.

Имајући у виду успех странака у другостепеном поступку, односно да су тужиоци успели у сразмерно незнатном делу, као и да се одговор на жалбу не сматра трошком потребним ради вођења парнице, на основу члана 150, 153, 154 и 163 ЗПП-а, одлучено је као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа-судија
Марија Терзић с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић